

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 9 sierpnia 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Michał Laskowski (przewodniczący)

SSN Jacek Błaszczyk

SSN Małgorzata Wąsek-Wiaderek (sprawozdawca)

Protokolant Patrycja Kotlarska

w sprawie **W.B.**

oskarżonego o czyn z art. 35 ust. 2 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o ochronie zwierząt (t.j. Dz. U. 2022, poz. 572),

po rozpoznaniu w Izbie Karnej

na posiedzeniu w dniu 9 sierpnia 2023 r.

skargi prokuratora na wyrok Sądu Okręgowego w Gdańsku

z dnia 9 grudnia 2022 r., sygn. akt V Ka 1361/22,

uchylający wyrok Sądu Rejonowego w Kościerzynie

z dnia 25 kwietnia 2022 r., sygn. akt II K 293/21,

i przekazujący sprawę do ponownego rozpoznania,

na podstawie art. 539e § 2 k.p.k.

**uchyla zaskarżony wyrok i przekazuje sprawę Sądowi
Okręgowemu w Gdańsku do ponownego rozpoznania w
postępowaniu odwoławczym.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem Sądu Rejonowego w Kościerzynie z dnia 25 kwietnia 2022 r., sygn. akt II K 293/21, W.B. został uznany za winnego czynu z art. 35 ust. 2 w zw. z art. 35 ust. 1a ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o ochronie zwierząt (t.j. Dz. U. 2022, poz. 572; dalej: u.o.z.) i za ten czyn wymierzono mu karę roku pozbawienia wolności (pkt I), której wykonanie warunkowo zawieszono na okres próby wynoszący 3 lata (pkt II). Wyrok zawierał ponadto rozstrzygnięcia w przedmiocie obowiązków okresu próby (pkt II i III), środka karnego w postaci zakazu posiadania psów na okres 5 lat (pkt IV), nawiązki na rzecz Towarzystwa Opieki nad Zwierzętami w Polsce, Oddział w G., w kwocie 20.000 zł (pkt V) i kosztów procesu (pkt VI).

Powyższy wyrok został zaskarżony apelacjami obrońcy oskarżonego, prokuratora oraz pełnomocników oskarżycieli posiłkowych – Stowarzyszenia na Rzecz Zwierząt „C.”, O. oraz Fundacji C..

Obrońca zaskarżyła wyrok Sądu I instancji w całości i zarzuciła:

„1. obrazę przepisów postępowania, która miała wpływ na treść orzeczenia - art. 167 k.p.k. w zw. z art. 410 k.p.k. poprzez całkowite zaniechanie przez Sąd inicjatywy dowodowej i ograniczenie postępowania dowodowego do powielenia czynności z postępowania przygotowawczego, podczas gdy wymagały one uzupełnienia o istotne kwestie jak chociażby strona podmiotowa zarzucanego oskarżonemu przestępstwa, czy też dopuszczenie szeregu opinii biegłych lub uzupełnienie opinii znajdujących się w materiale dowodowym;

2. obrazę przepisów postępowania, która miała wpływ na treść orzeczenia - art. 167 k.p.k. w zw. z art. 170 § 1 pkt 1 i 5 k.p.k. poprzez oddalenie wniosku dowodowego obrońcy oskarżonego o przesłuchanie w charakterze świadków wymienionych we wniosku osób i uznanie, że okoliczności, które mają być udowodnione nie mają znaczenia dla rozstrzygnięcia sprawy i wniosek ten w sposób oczywisty zmierza do przedłużenia postępowania, podczas gdy przesłuchanie tych osób było konieczne z uwagi na stronę podmiotową zarzucanego oskarżonemu czynu, okoliczności zdarzenia oraz z uwagi na art. 53 k.k., nadto nie był to wniosek spóźniony, bowiem po raz pierwszy złożony był w postępowaniu przygotowawczym rok przed

oddaleniem tego wniosku przez Sąd, nadto w postępowaniu sądowym złożony był przed otwarciem przewodu sądowego;

3. obrazę przepisów postępowania, która miała wpływ na treść orzeczenia - art. 167 k.p.k. w zw. z art. 170 § 1 pkt 5 k.p.k. poprzez oddalenie wniosku dowodowego o wezwanie na rozprawę lekarzy celem wydania ustnej opinii uzupełniającej i uznanie, że [...] wniosek ten zmierza jedynie do przedłużenia postępowania oraz, że Prokurator dopuścił już dowód z pisemnej opinii uzupełniającej biegłych lekarzy weterynarii na okoliczności wskazane przez obrońcę i materiał dowodowy w tym zakresie został uzupełniony, podczas gdy opinia była niejasna i niespójna, zaś opinia uzupełniająca dotyczyła jedynie ogólnych zagadnień, które wskazał obrońca, tym samym oskarżony został pozbawiony możliwości zadania pytań biegłym;

4. obrazę przepisów postępowania, która miała wpływ na treść orzeczenia - art. 167 k.p.k. w zw. z art. 170 § 1 pkt 5 k.p.k. poprzez oddalenie wniosku dowodowego o przeprowadzenie oględzin miejsca zdarzenia z eksperymentem procesowym, albowiem wniosek ten w sposób oczywisty zmierza do przedłużenia postępowania, podczas gdy wniosek ten został złożony w zakreślonym przez Sąd terminie, nadto stał się konieczny wobec zeznań świadków z rozprawy 31.01.2022 r., nadto nie sposób uznać, aby oględziny, na które powołuje się Sąd mogły zastąpić dowód wnioskowany przez obronę albowiem dotyczyły one śladów na miejscu zdarzenia, nie zaś odległości domu oskarżonego od miejsca zdarzenia i zobrazowania przebiegu zdarzenia;

5. obrazę przepisów postępowania, która miała wpływ na treść orzeczenia - art. 167 k.p.k. w zw. z art. 3 i 5 k.p.k. poprzez oddalenie wniosku dowodowego obrońcy o zwrócenie się do KPP w K. celem ustalenia danych funkcjonariuszy, którzy wykonywali czynności w związku z przedmiotową sprawą i przesłuchanie ich na okoliczność stanu zdrowia W.B. i w dniach kolejnych, albowiem dowód ten jest nieprzydatny do stwierdzenia danej okoliczności, podczas gdy jak wynika z uzasadnienia wyroku Sąd całkowicie pominął fakt ciężkiej choroby oskarżonego w dniu zdarzenia i zatrzymania, jego dalszej hospitalizacji i to, że na posiedzeniu w przedmiocie tymczasowego aresztowania oskarżony podawał, że bardzo źle się czuje (vide protokół);

6. obrazę przepisów postępowania, która miała wpływ na treść orzeczenia - art. 167 k.p.k. w zw. z art. 170 § 1 pkt 2 i pkt 5 k.p.k. poprzez oddalenie wniosku dowodowego o przeprowadzenie dowodu z opinii biegłego z zakresu rekonstrukcji wypadków drogowych, albowiem wniosek ten w sposób oczywisty zmierza do przedłużenia postępowania, okoliczność która ma być udowodniona nie ma znaczenia dla rozstrzygnięcia sprawy w świetle zebranego w sprawie materiału dowodowego, podczas gdy wniosek ten został złożony w zakreślonym przez Sąd terminie, nadto był konieczny w niniejszym postępowaniu w sytuacji gdy zarówno oskarżyciel publiczny w akcie oskarżenia jak i sąd w uzasadnieniu wyroku posługują się terminami „nadmierna prędkość”, „przyspieszenie”, są to okoliczności nie do oceny „gołym okiem” na podstawie materiału video, lecz wymagają zweryfikowania przez biegłego, nadto materiał z kamery samochodowej bez fachowego badania, zawsze daje złudzenie wyższej prędkości niż rzeczywista;

7. obrazę przepisów postępowania, która miała wpływ na treść orzeczenia - art. 167 k.p.k. w zw. z art. 410 k.p.k. poprzez całkowite zaniechanie przez Sąd inicjatywy dowodowej w zakresie badania materiału video, jego prawdziwości ciągłości, daty sporządzenia i czasu trwania, ewentualnej ingerencji w materiał, podczas gdy sprawozdanie, na które powołuje się Sąd meriti (k. 160-183) nie dotyczy kwestii prawdziwości, rzetelności i legalności nagrania a jedynie miało na celu wyodrębnienie materiału poklatkowego, wykonanie dokumentacji fotograficznej materiału, wyostrzenie wizerunku osoby ujawnionej na nagraniu i czynności przez nią podjętych;

8. obrazę przepisów postępowania, która miała wpływ na treść orzeczenia - art. 7 k.p.k. - poprzez poczynienie dowolnej oceny dowodu w postaci wyjaśnień oskarżonego i przyznanie im waloru wiarygodności tylko w części, wybiórcze potraktowanie tych wyjaśnień i wyciągnięcie z nich tylko tego co było na niekorzyść oskarżonego a pominięcie wszystkich okoliczności mających znaczenie dla strony podmiotowej czynu, podczas gdy oskarżony wyjaśniał na każdym etapie postępowania, dążył do ustalenia prawdy a jego wyjaśnienia były konsekwentne, spójne i logiczne;

9. obrazę przepisów postępowania, która miała wpływ na treść orzeczenia - art. 7 k.p.k. - poprzez poczynienie dowolnej oceny dowodów i danie wiary świadkom tylko

w zakresie w jakim ich zeznania były niekorzystne dla oskarżonego i całkowite pominięcie treści korzystnych dla oskarżonego w zeznaniach świadków: Z.B., M.P., I.K., K.M.;

10. wynikający z powyższych uchybień procesowych błęd w ustaleniach faktycznych polegający na przyjęciu, że W.B. dopuścił się zarzucanego mu czynu, podczas gdy prawidłowo przeprowadzone postępowanie dowodowe winno doprowadzić do wniosków przeciwnych;

11. nadto, w związku z powyższymi zarzutami, obrazę przepisów postępowania - art. 424 k.p.k. poprzez sporządzenie uzasadnienia wyroku, które uniemożliwia jego kontrolę instancyjną, bowiem brak w nim wskazania podstaw przyjętej kwalifikacji prawnej, przesłanek jakimi kierował się Sąd, podstaw do przyjęcia „szczególnego okrucieństwa”, pominięcie strony podmiotowej czynu i nieomówienie dowodów, które na ten aspekt wskazywały, w uzasadnieniu zawarto jedynie informacje na czym sąd się oparł ale bez wyjaśnienia dlaczego i jakie płyną z tego wnioski;

12. obrazę przepisów postępowania, która miała wpływ na treść orzeczenia - art. 7 k.p.k. - poprzez poczynienie dowolnej oceny dowodów w zakresie okoliczności łagodzących po stronie oskarżonego i uznanie, że taką okolicznością jest wyłącznie dotychczasowa niekaralność - w konsekwencji wymierzenie zbyt surowej kary oraz zastosowanie zbyt surowych środków karnych, podczas gdy Sąd winien był wziąć pod uwagę właściwości i warunki osobiste oskarżonego i jego dotychczasowy sposób życia;

13. błąd w ustaleniach faktycznych polegający na przyjęciu, że zachodzi konieczność orzeczenia względem oskarżonego zakazu posiadania psów, podczas gdy oskarżony od ponad 40 lat hoduje zwierzęta (psy, koty, konie) i jak dotąd nie stanowił dla nich zagrożenia, nadto od dnia zdarzenia posiadał nadal jednego psa i dwa koty, którymi należycie się opiekuje i żadnemu zwierzęciu nie stała się krzywda”.

Obrońca wniosła o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji, ewentualnie o uniewinnienie oskarżonego od zarzucanego mu czynu. Zawarła w apelacji wnioski dowodowe o przeprowadzenie na etapie postępowania odwoławczego dowodów, o których mowa w zarzutach nr 2, 3, 4 i 6.

Pozostałe apelacje zostały złożone na niekorzyść oskarżonego. Apelacje wniesione przez prokuratora oraz pełnomocników oskarżycieli posiłkowych – Stowarzyszenia na Rzecz Zwierząt „C.” i O. były wyłącznie apelacjami od kary. Skarżący kwestionowali łagodność kary, środka karnego i nawiązki, domagając się surowszych rozstrzygnięć w tym zakresie. Apelacja pełnomocnika oskarżyciela posiłkowego – Fundacji C. odnosiła się do całości wyroku. Oprócz kwestionowania wymiaru kary i środka karnego zawierała również zarzut obrazy prawa materialnego, tj. art. 35 ust. 1 w zw. z art. 35 ust. 2 u.o.z. poprzez jego niesłuszne niezastosowanie i niezuzupełnienie o ten przepis kwalifikacji prawnej czynu przypisanego oskarżonemu.

Do akt sprawy wpłynęły również odpowiedzi na apelacje. Trzy z nich złożyła obrońca oskarżonego. W odpowiedzi na apelacje prokuratora, pełnomocników Stowarzyszenia na Rzecz Zwierząt „C.” i O. oraz pełnomocnika Fundacji C. obrońca oskarżonego wniosła o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania. Z kolei w odpowiedzi na apelację obrońcy oskarżyciel publiczny wniósł o nieuwzględnienie tej apelacji i zmianę wyroku zgodnie z wnioskami zawartymi we wniesionym przez siebie środku odwoławczym.

Sąd Okręgowy w Gdańsku wyrokiem z dnia 9 grudnia 2022 r., sygn. akt V Ka 1361/22, uchylił wyrok Sądu I instancji i przekazał mu sprawę do ponownego rozpoznania.

Skargę w trybie przepisów rozdziału 55a k.p.k. wniósł prokurator. Zaskarżył wyrok kasatoryjny w całości i zarzucił „naruszenie art. 437 § 2 k.p.k. poprzez uchylenie wyroku Sądu Rejonowego w Kościerzynie z dnia 25 kwietnia 2022 r., sygn. akt II K 293/21 i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu w Kościerzynie, w sytuacji, gdy nie było konieczności przeprowadzenia na nowo przewodu w całości”. Skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w Gdańsku w postępowaniu odwoławczym.

Pisemną odpowiedź na skargę przedłożyła obrońca oskarżonego, wnosząc o oddalenie skargi i wskazując, że w jej ocenie spełniona jest przesłanka orzekania kasatoryjnego w postaci konieczności przeprowadzenia na nowo przewodu w całości.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Skarga okazała się zasadna, co doprowadziło do uchylenia zaskarżonego wyroku Sądu odwoławczego i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania temu Sądowi.

Sąd odwoławczy nie wykazał, aby w sprawie konieczne było przeprowadzenie na nowo przewodu w całości. W uchwale Sądu Najwyższego z dnia 22 maja 2019 r., I KZP 3/19 (OSNK 2019, z. 6, poz. 31), stwierdzono, że „konieczność przeprowadzenia na nowo przewodu w całości, o której mowa w art. 437 § 2 zdanie drugie *in fine* k.p.k., jako powód uchylenia przez sąd odwoławczy zaskarżonego wyroku i przekazania sprawy sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania, zachodzi wówczas, gdy orzekający sąd pierwszej instancji naruszył przepisy prawa procesowego, co skutkowało, w realiach sprawy, nierzetelnością prowadzonego postępowania sądowego, uzasadniającą potrzebę powtórzenia (przeprowadzenia na nowo) wszystkich czynności procesowych składających się na przewód sądowy w sądzie pierwszej instancji”. Spójnie w orzecznictwie skargowym Sądu Najwyższego stwierdza się, że podstawy takiej nie stanowi konieczność przeprowadzenia na nowo oceny zgromadzonego materiału dowodowego (zob. m.in. wyroki Sądu Najwyższego z dni: 15 grudnia 2021 r., III KS 24/21; 9 marca 2023 r., III KS 84/22).

Tymczasem w tej sprawie Sąd Okręgowy wskazuje na konieczność ponownego, bardziej szczegółowego, niż miało to miejsce podczas pierwszego rozpoznania sprawy, przesłuchania świadków M.P. i I.K.; konieczność wezwania i przesłuchania świadków, którzy dotychczas nie zeznawali, w tym: A.P. oraz funkcjonariuszy Policji biorących udział w czynnościach w dniu 1 kwietnia 2021 r. na terenie posesji oskarżonego; uzyskania uzupełniającej opinii biegłych z zakresu weterynarii (też z zakresu kynologii lub opinii „behawiorystów psów”) oraz opinii biegłych z zakresu rekonstrukcji wypadków drogowych; rozważenia zasadności wniosków dowodowych zgłoszonych przez obronę (oddalonych przez Sąd I instancji i złożonych na etapie postępowania odwoławczego). Jednocześnie Sąd odwoławczy precyzuje, że jego zdaniem w tym postępowaniu konieczność ponowienia przewodu sądowego zachodzi z uwagi na znaczny zakres okoliczności koniecznych do ponownego zweryfikowania, a mających istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia o odpowiedzialności karnej oskarżonego oraz znaczny zakres dowodów potrzebnych do osiągnięcia tego celu (pkt 5.3.1. uzasadnienia). Uważna lektura uzasadnienia

wyroku w jego punkcie 3. prowadzi do wniosku, że zakres zalecanego przez Sąd odwoławczy uzupełniającego postępowania dowodowego sprowadza się w znacznej mierze do przeprowadzenia dowodów, o które wnioskowała obrona, a które to wnioski zostały oddalone. Z powyższego wynika, że w istocie Sąd odwoławczy uchylił wyrok z uwagi na obszerność uzupełniającego postępowania dowodowego, a nie konieczność przeprowadzenia na nowo przewodu w całości i takie wady postępowania przed Sądem I instancji, które prowadziłyby do jego nierzetelności. Z uzasadnienia wyroku kasatoryjnego nie wynika jednak, aby ponowienia wymagały wszystkie dowody już przeprowadzone w sprawie. Podstawowym dowodem jest nagranie z kamery samochodowej (wideorejestratora), co do którego Sąd odwoławczy nie wskazuje na potrzebę przeprowadzenia jakichkolwiek dalszych czynności dowodowych (oprócz udostępnienia tego nagrania biegłym z zakresu weterynarii w celu przygotowania opinii uzupełniającej). Potwierdza to element wskazań i zapatrywań prawnych co do dalszego postępowania (pkt 5.3.2.), gdzie Sąd odwoławczy podniósł, że Sąd Rejonowy winien – jedynie – uzupełnić materiał dowodowy w sposób przez niego wskazany oraz dokonać oceny dowodów zgodnie z zasadami prawidłowego, logicznego rozumowania oraz wskazaniem wiedzy i doświadczenia życiowego.

Należy przypomnieć, że w orzecznictwie Sądu Najwyższego wykształcił się konsekwentnie prezentowany pogląd, zgodnie z którym konieczność uzupełnienia postępowania dowodowego, względnie potrzeba dokonania ponownej, spełniającej wymogi art. 7 k.p.k., oceny dowodów już zgromadzonych, nie mieści się w ustawowych podstawach orzeczenia kasatoryjnego, wynikających z art. 437 § 2 zdanie drugie *in fine* k.p.k., bez względu na rangę tych dowodów i ich znaczenie dla wyniku postępowania (por. wyroki Sądu Najwyższego z dni: 7 marca 2023 r., III KS 4/23; 15 marca 2022 r., I KS 10/22).

Ponadto, postanowieniem z dnia 9 grudnia 2022 r. (k. 1007) Sąd odwoławczy oddalił wnioski dowodowe obrony, argumentując, że przeprowadzenie wskazanych w nich dowodów w postępowaniu apelacyjnym byłoby niecelowe z przyczyn określonych w art. 437 § 2 zd. 2 k.p.k. Następnie jako dowody, które miałyby być przeprowadzone w postępowaniu ponownym, wskazał przede wszystkim te, o których mowa we wnioskach obrony. Dostrzegając ich zasadność, Sąd odwoławczy

sam mógł i powinien te wnioski uwzględnić, a w konsekwencji przeprowadzić uzupełniające postępowanie dowodowe. W obecnym modelu postępowania odwoławczego uzupełnienie postępowania dowodowego o przesłuchanie świadków lub wywołanie opinii biegłych, o ile nie wyczerpuje całości postępowania dowodowego, spoczywa na sądzie odwoławczym.

Sąd odwoławczy wsparł swoje rozstrzygnięcie odwołaniem się do poglądu Sądu Najwyższego, zawartego w wyroku z dnia 13 kwietnia 2022 r., III KS 14/22. Powołanie się na ten wyrok nie było jednak trafne. Po pierwsze, jest w nim mowa o tym, że przesłanka konieczności przeprowadzenia przewodu sądowego na nowo w całości jest spełniona w przypadku konieczności ponownego przeprowadzenia każdego istotnego dowodu w sprawie, co – jak wskazano powyżej – w tej sprawie nie ma miejsca. Ponadto, w tamtej sprawie Sąd Najwyższy uwzględnił skargę stwierdzając, że potrzeba ponowienia oceny dowodów oraz przeprowadzenie uzupełniającego postępowania dowodowego nie jest wystarczające dla stwierdzenia zaistnienia przesłanki z art. 437 § 2 *in fine* k.p.k. Jest to argumentacja wspierająca raczej tezę o niezasadności wydania przez Sąd odwoławczy zaskarżonego wyroku kasatoryjnego.

Z uwagi na prawne uwarunkowania skargi z rozdziału 55a k.p.k. Sąd Najwyższy nie jest uprawniony do oceny prawidłowości kontroli odwoławczej, tak jak czyni to na potrzeby kasacji. Zakres rozpoznania sprawy w postępowaniu skargowym jest bowiem bardzo ograniczony. Postępowanie to ma na celu jedynie stwierdzenie, czy uchylając wyrok sądu pierwszej instancji i przekazując sprawę do ponownego rozpoznania, sąd odwoławczy kierował się podstawami wydania wyroku kasatoryjnego wskazanymi w art. 539a § 3 k.p.k. oraz czy takie rozstrzygnięcie było w konkretnej sprawie konieczne (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 11 czerwca 2021 r., III KS 1/21; postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 31 maja 2021 r., V KS 13/21).

Mając na uwadze powyższe okoliczności, Sąd Najwyższy stoi na stanowisku, że w niniejszej sprawie nie została spełniona przesłanka uchylenia wyroku i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania w postaci konieczności powtórzenia na nowo przewodu w całości. Konieczność ponowienia oceny dowodów wymienionych w uzasadnieniu wyroku Sądu odwoławczego i przeprowadzenie

uzupełniającego postępowania dowodowego nie spełnia przesłanki z art. 437 § 2 *in fine* k.p.k.

Mając na uwadze powyższe, należało orzec jak w sentencji.

[as]

(TM)